

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

**2026-YIL / IYUN/6-SON,
VI-QISM**

Google Scholar

ISSN

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 2026-yil, iyun.
VI-qism*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

ISLOMIY BANK FAOLIYATI TO'G'RISIDAGI QONUNNI AMALIYOTGA TATBIQ ETISH: O'ZBEKISTONDA MOLIYAVIY INKLYUZIVLIKNING KONTSEPTUAL, METODOLOGIK VA INSTITUTIONAL ASOSLARI	12
Abdullayev Azamat Akbar o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЁТА В ОРГАНИЗАЦИЯХ РОЗНИЧНОЙ ТОРГОВЛИ НА ОСНОВЕ ОЦЕНКИ ОПЕРАТИВНОСТИ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО ЦИКЛА	17
Джуманиязова Сабина Михайловна	
PAHTA TOZALASH USKUNALARI DETALLARINING XIZMAT MUDDATINI OSHIRISH UCHUN GETEROKOMPOZIT POLIMER MATERIALLAR TARKIBINI ISHLAB CHIQUISH	22
Bakirov Lutfillo Yuldoshaliyevich	
O'ZBEKISTONDA ERKIN IQTISODIY ZONALAR FAOLIYATI: TAHLIL VA NATIJALAR.....	29
Ubaydullayev Muxammadjon Abdusamad o'g'li	
Akbarov Diyorbek Ashirali o'g'li	
TRANSFORMING CORPORATE GOVERNANCE TO MEET THE CHALLENGES OF MODERN BUSINESS MODELS.....	32
F. Djalilov	
O'ZBEKISTONDA QURILISH SOHASIDAGI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA ULARNI BAHOLASH	41
Abdullayev Axror Jaxbarovich	
ЭКОНОМИКА ГОРОДСКОЙ МОБИЛЬНОСТИ: ПОТЕНЦИАЛ ЭЛЕКТРИФИКАЦИИ ОБЩЕСТВЕННОГО ТРАНСПОРТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	47
Махкамова Надира Саидмуратовна	
MINTAQA TUMANLARI O'RTASIDAGI INVESTITSIYA VA BANDLIK NOMUTANOSIBLIK LARI HAMDA ULARNI KAMAYTIRISH MEXANIZMLARI (BUXORO VILOYATI MISOLIDA)	55
Ergashev Sherali Erali o'g'li	
BUXORO VILOYATI IQTISODIYOTINING STRUKTURAVIY TRANSFORMATSIYASI: AGRAR MODEL DAN DIVERSIFIKATSIYALASHGAN TUZILMAGA O'TISH TENDENSIYALARI (2020-2024-YILLAR)	60
Ergashev Sherali Erali o'g'li	
IQTISODIYOTNI ERKINLASHTIRISHNING HOZIRGI BOSQICHIDA BANK TIZIMINI RIVOJLANTIRISH VA UNDA BOSHQARUVNING ZAMONAVIY PRINSIPLARINI JORIY ETISH.....	65
Tashmatov Shuhrat Hamrayevich	
MAMLAKAT IQTISODIYOTIDA XIZMATLAR KO'RSATISH IMKONIYATI VA UNI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI	71
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
O'ZBEKISTONDA AVLODLARARO TRANSFERTLARNING NAZARIY ASOSLARI VA IQTISODIY MAZMUNI	77
Mamadaliyeva Xafiza Xoldarovna	
To'rayev Mirzohid Hoshim o'g'li	
SUN'IY INTELLEKTNING O'ZBEKISTON SOLIQ TIZIMI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDAGI AHAMIYATI	83
Hamidova Shahzoda Odiljanovna	

IQTISODIYOTDA SHAFFOFLIK, ISHONCH VA SAMARADORLIKNI TA'MINLASHDA AUDITORLIK FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHNING AHAMIYATI VA ZARURLIGI.....	88
Sabirova Nodira Komil qizi	
RAQAMLI VALYUTALARNING IQTISODIYOTDAGI O'RNI VA MOLIYAVIY BARQARORLIKKA TA'SIRI	95
Nabiyeva Zilola Saydulla qizi	
XORAZM VILOYATIDA HUDUDIY IQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASH YO'LLARI	101
Avazbek Xalbekov	
IMPLEMENTATION OF PARETO ANALYSIS, SENSITIVITY ANALYSIS AND CVP MODELING TOOLS AT SATURN METAL LLC.....	108
Musaeva Shoira Azimovna	
YOG'-MOY KORXONALARINING TA'MINOT ZANJIRINI TAKOMILLASHTIRISHDA SCOR (SUPPLY CHAIN OPERATIONS REFERENCE) MODELIDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI	116
Yuldashev Abduxakim Abdulkarimovich	
ИНСТИТУЦИОНАЛЬНО-ПРАВОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПРИЗНАНИЯ РЕЗУЛЬТАТОВ НЕФОРМАЛЬНОГО И ИНФОРМАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	122
Анвар Аллабергенов	
RAQAMLI MOLIYAVIY XIZMATLARNING YASHIL INNOVATSIYALARNI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI.....	128
Allanazarova B.K.	
BIOIQTISODIYOT-BARQAROR RIVOJLANISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARIDAN BIRI.....	135
Azimova Muxlisa Alisherbekovna	
KICHIK BIZNES TIZIMINING SINERGETIKEKONOMETRIK MODELINI ISHLAB CHIQUISH VA UNING PARAMETRLARINI BAHOLASH.....	139
Atamuratova Gulrux Muzafarovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SUG'URTA BOZORINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	145
Xoltoyev Mirusmon Mirxamit o'g'li	
KIMYO SANOATI KORXONALARINING DIVERSIFIKATSIYALASHUV DARAJASINI NORMALLASHTIRILGAN ENTROPIYA INDEKSI ASOSIDA BAHOLASH.....	149
Razikov Otabek Rustamovich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI VA YO'NALISHLARI.....	157
Matkabalova Dilorom Xalilullayevna	
MINTAQA RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA'SIR ETUVCHI ASOSIY KO'RSATKICHLARNI TAHLIL QILISH VA BAHOLASH. (Xorazm viloyati misolida)	165
Bekjanov Dilmurod Yuldashevich	
Narmetova Dilafruz Azamatovna	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ НЕФТЕГАЗОВОЙ ОТРАСЛИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН И ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ВНЕДРЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ.....	170
Ахмедова Шахноза Козим кизи	
KREDITLASH VA MIKROQARZ TIZIMINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI	175
Elbekov Jasur Ergash o'g'li	
O'ZBEKISTONDA AHOLINING UZOQ MUDDATLI FOYDALANILADIGAN TOVARLAR BILAN TA'MINLANISH DARAJASINI MODELASHTIRISH VA PROGNOZLASH.....	181
Sharipova Bibijon Baxtiyorovna	

ВНЕДРЕНИЕ ЦВЕТОВОЙ СИСТЕМЫ ПАКЕТОВ ДЛЯ РАЗДЕЛЬНОГО СБОРА ТВЁРДЫХ БЫТОВЫХ ОТХОДОВ В Г. ТАШКЕНТЕ: АДАПТАЦИЯ КОРЕЙСКОЙ МОДЕЛИ НА УРОВНЕ ДОМОХОЗЯЙСТВ	189
Джусупов Кубанычбек	
ATMOSFERA HAVOSINI MUHOFAZA QILISHNING HUQUQIY MECHANIZMLARI: ZAMONAVIY YONDASHUV VA INNOVATSION YECHIMLAR.....	196
Shamuratov Shahzod Janibek o'g'li	
SHAHARSOZLIKDA BARQAROR RIVOJLANISH KONSEPSIYASINI JORIY ETISH	200
Eshov Sherko'zi Asatulloyevich	
THE ROLE OF TAXES IN THE FORMATION OF LOCAL BUDGET REVENUES	205
Kimsanbaeva Maftuna Bakhodirovna	
DETERMINANTS OF STAKEHOLDER SATISFACTION WITH CUSTOMS CLEARANCE IN UZBEKISTAN: AN EMPIRICAL ANALYSIS	209
Khanifakhon Solikhova	
BANDLIKNI TA'MINLASHNING INNOVATSION YO'NALISHLARI (Xorazm viloyati misolida).....	213
Z. Sh. Matniyozova	
JIZZAX VILOYATI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI VAHOLASH VA ISHLAB CHIQRISH HAJMINI PROGNOZLASH	218
Umirova Gulmira Shodiboy qizi	
ИННОВАЦИОННЫЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ НИЗКОУГЛЕРОДНОЙ ЭНЕРГЕТИКИ В ЭКОНОМИКЕ УЗБЕКИСТАНА.....	224
Расулкулов Жамшидбек Акрамкулович	
KORPORATIV BARQARORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK JAVOBGARLIKNING O'RNI VA AHAMIYATI.....	233
Komilova Guli Bagandik qizi	
THE ROLE OF DIGITAL INFRASTRUCTURE IN PROMOTING GREEN ECONOMIC GROWTH: EVIDENCE FROM CENTRAL ASIAN ECONOMIES.....	238
Eshboyev Mirjalol Baxrom o'g'li	
Ozatbekova Ozodaxon Nodirbek qizi	
ПОСЛЕДОВАТЕЛЬНОЕ ИНТЕРВАЛЬНОЕ ОЦЕНИВАНИЕ СРЕДНЕГО ЗНАЧЕНИЯ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ, ПРИТЯГИВАЮЩЕГОСЯ К УСТОЙЧИВОМУ РАСПРЕДЕЛЕНИЮ.....	250
Турсунов Гафур Таирович	
TIJORAT BANKLARI MOLIVAVIY HISOBOTI MUSTAQIL AUDITINING MOHIYATI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI: BANK FAOLIYATIGA XOS RISK OMILLARINI TASNIFLASH.....	259
Ibragimov Nodirbek Bahodir o'g'li	
ДЕМОКРАТИК TANLOV VA PROGRESSIV SOLIQQA TORTISHNING BARQARORLIGI	266
Malika Sharipova Maxmudjon qizi	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA YASHIL ENERGETIKA MANBALARINI UTILIZATSIYA QILISHNING HUQUQIY ASOSLARI.....	273
Ibadov Shoxrux Axmatilloevich	
EKONOMETRIK MODELASHTIRISH ASOSIDA TEMIR YO'L TRANSPORTI IQTISODIY FAOLIYATINI PROGNOZLASH: 2030-YILGACHA SSENARIY TAHLILI.....	277
Fayzullayev Javlonbek Sultonovich	
TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARI KORXONALARINING EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDA MARKETING DASTURINING O'RNI.....	283
Musayeva Shoira Azimovna	
O'ZBEKISTONDA ISH BERUVCHINING FUQAROLIK JAVOBGARLIGINI MAJBURIY SUG'URTA QILISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	289
Karimberdiyeva Dilrabo Rasulovna	

BANK TAVAKKALCHILIKLARINI BOSHQARISHDA SUG'URTA INSTRUMENTLARINI QO'LLASH AMALIYOTI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	296
Matkarimova Ayman Jengisbaevna	
O'ZBEKISTONDA AGROSUG'URTA BOZORINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY VA HUQUQIY OMILLARI	303
Jo'rayeva Sarvinoz Baxtiyor qizi	
BOSHQARISHDA SUG'URTA INSTRUMENTLARINI QO'LLASH AMALIYOTI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	309
Mustafayeva Sevara Rustamovna	
O'ZBEKISTONDA SHAXSIY SUG'URTA XIZMATLARI BOZORINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	314
Qodirova Farangiz Komilovna	
COMPARATIVE ANALYSIS OF TOURISTS' HOTEL SELECTION PREFERENCES IN THE MAJOR TOURISM REGIONS OF UZBEKISTAN.....	320
Sardor Kuvandikov	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASINI BARQAROR RIVOJLANTIRISH METODOLOGIYASINING USTUVOR YO'NALISHLARI	329
Madenova Elmira Nizamatdinovna	
BOSHQARUV SIFATINI OSHIRISHDA XORIJIY TAJRIBALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI.....	334
Shoyev Davronbek Axmadjonovich	
O'ZBEKISTONDA UY-JOY QURILISHI KLASTERLARINI SHAKLLANTIRISH VA TARMOQNI 2032-YILGACHA RIVOJLANTIRISHNI PROGNOZLASH.....	340
Usmonov Mirumar Abdulla o'g'li	
YANGI O'ZBEKISTONDA TURIZM RIVOJINING DRAYVERI SIFATIDA DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH.....	349
Jannazarova Gauxar Kaipnazarovna	
Raxmatova Sevinch Sobir qizi	
O'ZBEKISTONDA IFRSGA O'TISH JARAYONIDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNING BOSHQARUV QARORLARIGA TA'SIRI: UZAUTO MOTORS MISOLIDA.....	353
Samaroxonov Asqarxon Jamolxon o'g'li	
Jo'rayeva Zahro Toshpo'latovna	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIYAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	358
Pyotr Kim	

SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIYAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARINING O'RNI

Pyotr Kim
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada sug'urta kompaniyalarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlashda raqamli texnologiyalarning o'rni va ahamiyati tadqiq etilgan. Sug'urta sohasida sun'iy intellekt, Big Data, blokcheyn, bulutli texnologiyalar va elektron sug'urta xizmatlarini qo'llashning afzalliklari hamda ular bilan bog'liq xavflar tahlil qilingan. O'zbekiston sug'urta bozorida raqamlashtirish jarayonlarining bugungi holati baholanib, moliyaviy xavfsizlikni mustahkamlashga qaratilgan amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: sug'urta kompaniyasi, moliyaviy xavfsizlik, raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt, Big Data, blokcheyn, elektron sug'urta, risklarni boshqarish, raqamlashtirish.

Abstract. This article examines the role of digital technologies in ensuring the financial security of insurance companies. The advantages and potential risks associated with the use of artificial intelligence, Big Data, blockchain, cloud technologies, and electronic insurance services are analyzed. The current state of digitalization in the insurance market of Uzbekistan is assessed, and practical recommendations aimed at strengthening the financial security of insurance companies are proposed.

Keywords: insurance company, financial security, digital technologies, artificial intelligence, Big Data, blockchain, electronic insurance, risk management, digitalization.

Аннотация. В статье исследована роль цифровых технологий в обеспечении финансовой безопасности страховых компаний. Рассмотрены преимущества и риски применения искусственного интеллекта, Big Data, блокчейна, облачных технологий и электронного страхования в деятельности страховых организаций. Проанализировано современное состояние цифровизации страхового рынка Узбекистана и предложены практические рекомендации, направленные на повышение финансовой безопасности страховых компаний.

Ключевые слова: страховая компания, финансовая безопасность, цифровые технологии, искусственный интеллект, Big Data, блокчейн, электронное страхование, управление рисками, цифровизация.

KIRISH

Bugungi kunda iqtisodiyotning raqamlashtirilishi va globallashtirish jarayonlarining jadallashuvi sharoitida sug'urta kompaniyalarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlash masalasi muhim yo'nalishlardan biriga aylanmoqda. Chunki moliyaviy risklar kompaniyaning moliyaviy barqarorligi va to'lov qobiliyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ularning kelib chiqishiga valyuta kurslaridagi o'zgarishlar, bozor kon'yunkturasining beqarorligi, kredit, operatsion hamda likvidlik risklari kabi turli omillar sabab bo'ladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 16-fevraldagi PF–21-son Farmoni bilan belgilangan "O'zbekiston — 2030" strategiyasida [1] moliya bozorini yanada rivojlantirish, iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasini jadallashtirish, zamonaviy axborot texnologiyalarini keng joriy etish hamda moliyaviy institutlarning barqarorligini mustahkamlash ustuvor vazifalardan biri sifatida belgilangan. Ushbu vazifalarni amalga oshirish sug'urta kompaniyalarida raqamli texnologiyalarni keng qo'llash, risklarni boshqarish tizimini takomillashtirish va moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash mexanizmlarini yanada rivojlantirishni talab etadi. Shu bilan birga, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF–6079-son Farmoni bilan tasdiqlangan "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasi [2] iqtisodiyot tarmoqlarini raqamlashtirish, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish, davlat va xususiy sektor faoliyatida raqamli yechimlardan foydalanishni kengaytirish hamda axborot xavfsizligini ta'minlashni ustuvor vazifalar qatoriga kiritgan. Mazkur strategiyada belgilangan vazifalar sug'urta kompaniyalarida ham raqamli texnologiyalarni keng qo'llash,

moliyaviy risklarni samarali boshqarish, ichki nazorat tizimini takomillashtirish va moliyaviy xavfsizlikni mustahkamlash zaruratini yanada kuchaytiradi.

Moliyaviy risklarni samarali boshqarish uchun ularni o'z vaqtida aniqlash, baholash va nazorat qilish muhim ahamiyatga ega. Aks holda, moliyaviy risklar kompaniya faoliyatida sezilarli moliyaviy yo'qotishlarga olib kelishi, uning moliyaviy barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi hamda kelgusidagi rivojlanish imkoniyatlarini cheklashi mumkin. Shu nuqtai nazardan, sun'iy intellekt, Big Data, mashinali o'qitish (Machine Learning), blokcheyn va boshqa raqamli texnologiyalardan foydalanish sug'urta kompaniyalarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlash, risklarni samarali boshqarish hamda ularning barqaror rivojlanishini qo'llab-quvvatlashning muhim vositalaridan biri hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

So'nggi yillarda sug'urta sohasini raqamlashtirish hamda uning sug'urta kompaniyalarining moliyaviy xavfsizligiga ta'siri ilmiy tadqiqotlarda tobora ko'proq yoritilayotgan yo'nalishlardan biriga aylandi. Bunga raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi, sug'urta xizmatlarining yangi shakllari paydo bo'lishi hamda moliyaviy va axborot xavflarining ortib borishi sabab bo'lmoqda.

Xorijiy tadqiqotlar orasida T. Catlin, U. Deetjen, J.-T. Lorenz, J. Nandan va S. Sharma¹ tomonidan olib borilgan izlanishlar alohida e'tiborga loyiqdir. Mualliflar sug'urta kompaniyalarida raqamli ekotizimlarni shakllantirish masalalarini tahlil qilib, platformaviy biznes modeli mijozlarga ko'rsatiladigan xizmatlar sifatini oshirish, hamkorlikni kengaytirish va yangi daromad manbalarini yaratishda muhim ahamiyat kasb etishini ta'kidlaydilar. Raqamli texnologiyalarni sug'urta faoliyatiga joriy etish masalalari International Association of Insurance Supervisors² (IAIS) tomonidan tayyorlangan hisobotda ham keng yoritilgan. Unda sun'iy intellekt, Big Data, bulutli texnologiyalar va boshqa raqamli yechimlardan foydalanish risklarni boshqarish samaradorligini oshirishi bilan bir qatorda, axborot va moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash bo'yicha qo'shimcha choralarni talab qilishi qayd etilgan.

Sug'urta sohasida innovatsiyalarni joriy etishning amaliy jihatlari G. Khalikulova, S. Mirzaliev, K. Nomozov, Sh. Khalikulova va N. Xodjaraxmanova³ tadqiqotida ko'rib chiqilgan. Mualliflar raqamli transformatsiya sug'urta kompaniyalari faoliyatini yanada samarali tashkil etish, xizmat ko'rsatish sifatini oshirish hamda ularning raqobatbardoshligini mustahkamlashga xizmat qilishini asoslab berganlar.

Rossiyalik olimlar orasida N.V. Kirillova, L.S. Krutova, Ts. Tian⁴ va hammualliflar Xitoy sug'urta bozorini raqamlashtirish tajribasini o'rganib, raqamli platformalar, ekotizimlar va onlayn xizmatlarning rivojlanishi sug'urta kompaniyalari faoliyatini samaradorligini oshirishga hamda mijozlar bilan o'zaro aloqalarni yangi bosqichga olib chiqishga xizmat qilishini ta'kidlaydilar. Sug'urta bozorining raqamli transformatsiyasi masalalari Yu.T. Axvlediani⁵ tomonidan ham atroflicha tahlil qilingan. Muallifning fikricha, raqamlashtirish sug'urta kompaniyalarining raqobatbardoshligini oshiruvchi muhim omillardan biri bo'lib, mavjud risklarni boshqarish tizimini takomillashtirishni talab etadi. Shuningdek, A.A. Tsyganov, D.V. Bryzgalov va hammualliflar tomonidan tayyorlangan monografiyada sug'urta bozorini raqamlashtirishning nazariy va amaliy jihatlari, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish hamda ularning sug'urta kompaniyalari faoliyatiga ta'siri batafsil yoritilgan. Shu bilan birga, N.V. Kirillova, A.A. Tsyganov, T.A. Belousova⁶ va hammualliflar tomonidan chop etilgan o'quv qo'llanmada zamonaviy sug'urta texnologiyalari, raqamli mahsulotlar va sug'urta bozorining rivojlanish tendensiyalari tizimli ravishda tahlil qilingan. Korxonalarni raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsion rivojlantirish masalalari O.L. Nekrasova, E.F. Aliyeva, Yu.S. Antonova⁷ va hammualliflar tomonidan ham o'rganilgan. Tadqiqotchilar raqamli texnologiyalarni samarali joriy etish uchun biznes jarayonlarini takomillashtirish, zamonaviy raqamli infratuzilmani shakllantirish hamda risklarni boshqarish mexanizmlarini rivojlantirish zarurligini qayd etadilar.

Tahlil qilingan ilmiy adabiyotlar shuni ko'rsatadiki, mavjud tadqiqotlarning aksariyati sug'urta bozorini

1 Catlin T., Deetjen U., Lorenz J.-T., Nandan J., Sharma S. Ecosystems and Platforms: How Insurers Can Turn Vision into Reality // McKinsey & Company. – 2020.

2 International Association of Insurance Supervisors (IAIS). FinTech Developments in the Insurance Sector. – Basel: IAIS. – 2022.

3 Khalikulova G., Mirzaliev S., Nomozov K., Khalikulova Sh., Xodjaraxmanova N. Strategies for Enhancing Innovation in the Insurance Industry Through Digital Transformation // Proceedings of the International Conference on Future Networks and Distributed Systems (ICFNDS '24). – New York: Association for Computing Machinery (ACM). – 2024. – DOI: 10.1145/3726122.3726270.

4 Кириллова Н.В., Крутова Л.С., Тянь Ц. и др. Цифровизация страхового рынка Китая // Страховое дело. – 2024. – № 6 (375). – С. 10–21.

5 Ахвледяни Ю.Т. Трансформация страхового рынка в условиях цифровизации // Вестник Российского экономического университета имени Г.В. Плеханова. – 2021. – Т. 18. – № 3 (117). – С. 5–11.

6 Кириллова Н.В., Цыганов А.А., Белоусова Т.А. и др. Страховой бизнес. Технологии и продукты: учебник. В 3-х т. / под ред. Н.В. Кирилловой, А.А. Цыганова. – М.: Прометей, 2023. – Т. 2. – 452 с.

7 Некрасова О.Л., Алиева Е.Ф., Антонова Ю.С. и др. Инвестиционно-инновационное развитие бизнеса в условиях цифровизации экономики: коллективная монография / под ред. О.Л. Некрасовой. – Донецк: ДонНУ, 2022. – 221 а теперь напишем из него обзор литературы

raqamlashtirish, raqamli platformalarni rivojlantirish va innovatsion texnologiyalarni joriy etish masalalariga bag'ishlangan. Biroq raqamli texnologiyalarning aynan sug'urta kompaniyalari moliyaviy xavfsizligini ta'minlashdagi o'rni, ayniqsa O'zbekiston sug'urta bozori sharoitida, hali yetarli darajada tadqiq etilmagan. Shu bois ushbu yo'nalishda amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga qaratilgan ilmiy izlanishlarni davom ettirish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

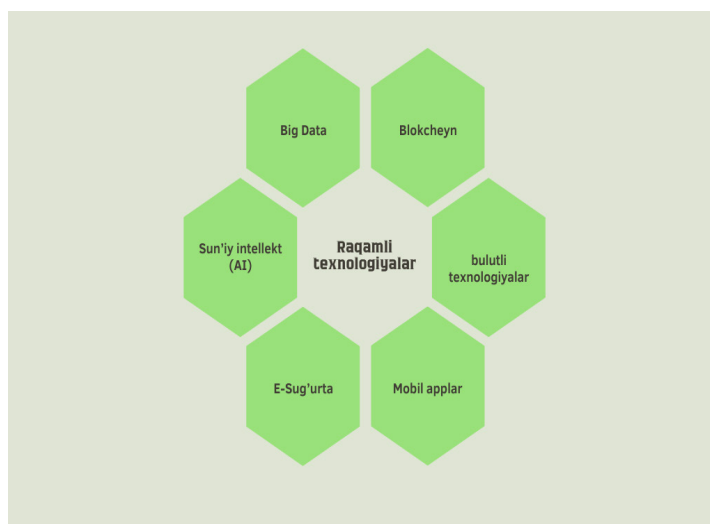
TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda sug'urta kompaniyalarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlashda raqamli texnologiyalarning o'rni ochib berish uchun ilmiy adabiyotlar tahlili, qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv va umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Avvalo, sug'urta sohasida sun'iy intellekt, Big Data, blokcheyn, bulutli texnologiyalar hamda elektron sug'urta xizmatlarini qo'llash bo'yicha mavjud ilmiy qarashlar o'rganildi. Shuningdek, O'zbekiston sug'urta bozorida raqamlashtirish jarayonlarining amaldagi holati tahlil qilinib, raqamli texnologiyalarning moliyaviy risklarni kamaytirish, ichki nazoratni kuchaytirish va kompaniyalar barqarorligini ta'minlashdagi ta'siri umumlashtirildi. Tadqiqot jarayonida nazariy yondashuvlar amaliy holatlar bilan bog'langan holda baholandi va moliyaviy xavfsizlikni mustahkamlashga doir takliflar ishlab chiqildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Bugungi kunda raqamli transformatsiya sug'urta bozorining rivojlanishida muhim o'rin egallab, sug'urta kompaniyalarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlashning asosiy omillaridan biriga aylanmoqda. Raqamli texnologiyalarni keng joriy etish hisobiga asosiy biznes jarayonlari avtomatlashtirilmoqda, mijozlarga ko'rsatilayotgan xizmatlar sifati yaxshilanmoqda, operatsion xarajatlar qisqarib, moliyaviy risklarni boshqarish samaradorligi ortmoqda. Bundan tashqari, raqamlashtirish sug'urta tashkilotlari faoliyatining ochiqqligini ta'minlash, axborot almashinuvini tezlashtirish hamda sug'urtalanuvchilar bilan masofaviy hamkorlikni rivojlantirishga xizmat qilmoqda.

So'nggi yillarda sug'urta kompaniyalari sun'iy intellekt, Big Data texnologiyalari, bulutli xizmatlar, mobil ilovalar, elektron hujjat aylanishi va blokcheyn texnologiyalaridan tobora keng foydalanmoqda. Mazkur texnologiyalar, avvalo, andarrayting, sug'urta risklarini baholash, sug'urta hodisalari bo'yicha zararlarni tartibga solish, firibgarlik holatlarini aniqlash hamda mijozlarga xizmat ko'rsatish jarayonlarida samarali qo'llanilmoqda. Zamonaviy tahliliy yechimlar sug'urtalovchilarga qarorlarni qisqa muddatda qabul qilish, sug'urta tariflarini aniqroq belgilash va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan moliyaviy xavflarni oldindan baholash imkonini bermoqda.

1-rasm. Sug'urta kompaniyalari faoliyatida raqamli texnologiyalardan foydalanishning asosiy yo'nalishlari⁸.

Raqamli texnologiyalarni amaliyotga tatbiq etish sug'urta xizmatlari sifatini oshirish bilan birga kompaniyalarning moliyaviy xavfsizligini yanada mustahkamlashga ham xizmat qiladi. Ichki jarayonlarning avtomatlashtirilishi xatolar sonini kamaytiradi, ichki nazorat tizimining samaradorligini oshiradi hamda ma'muriy xarajatlarni qisqartirishga yordam beradi. Shuningdek, katta hajmdagi ma'lumotlarni tezkor qayta ishlash va

8 Muallif tomonidan tuzilgan

tahlil qilish sug'urta hodisalari yuz berish ehtimolini oldindan baholash hamda boshqaruv qarorlarini o'z vaqtida qabul qilish uchun keng imkoniyat yaratadi.

Biroq raqamli transformatsiya bilan bir qatorda yangi risk omillari ham yuzaga kelmoqda. Kiberhujumlar, shaxsiy ma'lumotlarning sizib chiqishi, raqamli firibgarlik, axborot infratuzilmasiga qaramlikning ortishi, shuningdek, dasturiy ta'minotni muntazam yangilab borish va xodimlarning raqamli ko'nikmalarini rivojlantirish zarurati shular jumlasidandir. Shu bois raqamli texnologiyalarni joriy etish axborot xavfsizligini ta'minlash tizimini takomillashtirish hamda raqamli risklarni boshqarish mexanizmlarini izchil rivojlantirish bilan uyg'un holda amalga oshirilishi lozim.

1-jadval.

Sug'urta kompaniyalarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlashda raqamli texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari va ular bilan bog'liq risklar⁹.

Raqamli texnologiya	Asosiy imkoniyatlari	Mumkin bo'lgan risklar
Sun'iy intellekt	Firibgarlik holatlarini aniqlash, sug'urta risklarini baholash	Algoritmlar faoliyatidagi xatolar
Big Data	Mijozlar va sug'urta risklari bo'yicha ma'lumotlarni tahlil qilish	Shaxsga doir ma'lumotlarning sizib chiqishi
Blokcheyn	Ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlash	Joriy etish xarajatlarining yuqoriligi
Bulutli texnologiyalar	Ma'lumotlarni saqlash va qayta ishlash	Kiberxavfsizlik bilan bog'liq risklar
E-Sug'urta	Sug'urta polislarini tezkor rasmiylashtirish	Raqamli firibgarlik

O'zbekistonda sug'urta sohasini raqamlashtirish davlat tomonidan amalga oshirilayotgan raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Xususan, "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasining izchil amalga oshirilishi hamda sug'urta bozorida olib borilayotgan islohotlar elektron sug'urta xizmatlari ko'lamini kengaytirish, masofaviy savdo kanallarini rivojlantirish va sug'urta tashkilotlari faoliyatiga zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etish uchun qulay sharoit yaratdi.

Keyingi yillarda respublikamiz sug'urta kompaniyalari elektron sug'urta polislarini rasmiylashtirish, sug'urta xizmatlari uchun onlayn to'lovlarni amalga oshirish, mijozlar bilan raqamli platformalar orqali muloqot qilish hamda sug'urta hodisalarini avtomatlashtirilgan tartibda ko'rib chiqish tizimlarini bosqichma-bosqich joriy etmoqda. Shu bilan birga, sug'urta risklarini baholash va kompaniyalarning moliyaviy barqarorligini ta'minlashda ma'lumotlarni tahlil qilish texnologiyalaridan foydalanish ko'lami ham kengayib bormoqda.

2-jadval.

O'zbekiston Respublikasi sug'urta bozorini raqamlashtirishning asosiy yo'nalishlari va ularning sug'urta kompaniyalari moliyaviy xavfsizligiga ta'siri¹⁰.

Yo'nalish	Joriy holati	Moliyaviy xavfsizlik uchun ahamiyati
Elektron sug'urta polisleri	Bosqichma-bosqich joriy etilmoqda	Polislarni rasmiylashtirish muddatini qisqartiradi
Onlayn xizmatlar	Faol rivojlanmoqda	Sug'urta xizmatlaridan foydalanish imkoniyatini kengaytiradi
Raqamli to'lovlar	Keng qo'llanilmoqda	Operatsion xarajatlarni kamaytiradi
Jarayonlarni avtomatlashtirish	Bosqichma-bosqich joriy etilmoqda	Ichki nazorat samaradorligini oshiradi

Sug'urta bozori rivojlanishining bugungi holati shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalarni amaliyotga joriy etish sug'urta tashkilotlari faoliyati samaradorligini sezilarli darajada oshirmoqda. Raqamli yechimlardan foydalanish sug'urta shartnomalarini rasmiylashtirish jarayonini tezlashtiradi, operatsion xarajatlarni kamaytiradi, ichki nazorat tizimini takomillashtiradi hamda texnik xatolar yoki firibgarlik oqibatida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan moliyaviy yo'qotishlar xavfini pasaytiradi. Bundan tashqari, tahliliy vositalar va avtomatlashtirilgan

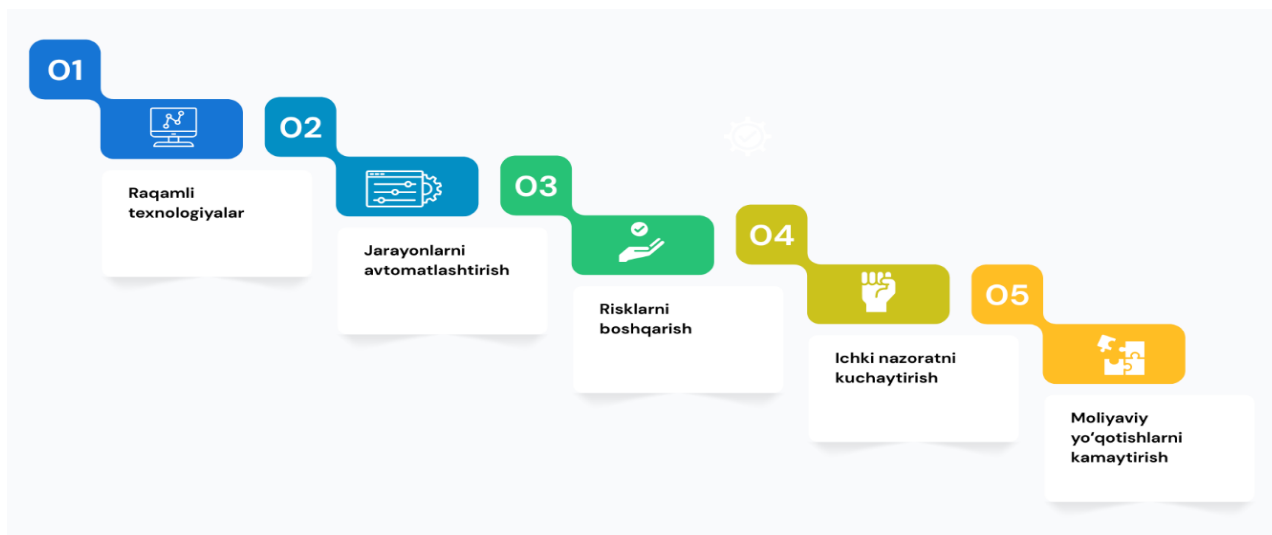
9 Muallif tomonidan tuzilgan

10 Muallif tomonidan tuzilgan

boshqaruv tizimlari moliyaviy risklarni yanada aniq baholash hamda boshqaruv qarorlarini asosli qabul qilish imkonini yaratmoqda.

Shu bilan birga, sug'urta sohasining raqamli rivojlanishi ayrim dolzarb masalalarni ham kun tartibiga olib chiqmoqda. Jumladan, axborot infratuzilmasini modernizatsiya qilish, kiberxavfsizlikni ta'minlash, shaxsga doir ma'lumotlarni ishonchli himoya qilish hamda sug'urta tashkilotlari xodimlarining raqamli bilim va ko'nikmalarini muntazam rivojlantirib borish bugungi kunning muhim vazifalaridan sanaladi. Ushbu yo'nalishlarda amalga oshiriladigan chora-tadbirlar sug'urta kompaniyalarining moliyaviy xavfsizligini yanada mustahkamlash va ularning bozordagi raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

2-rasm. Raqamli texnologiyalarning sug'urta kompaniyalari moliyaviy xavfsizligini ta'minlashdagi ta'siri¹¹.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar bugungi kunda sug'urta kompaniyalarining moliyaviy xavfsizligini mustahkamlovchi asosiy omillardan biriga aylangan. Ularning amaliyotda samarali qo'llanilishi risklarni boshqarish tizimini takomillashtirish, moliyaviy operatsiyalarning shaffofligini oshirish hamda sug'urtalovchilarning moliyaviy barqarorligini kuchaytirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Biroq bu boradagi natijadorlikni yanada oshirish uchun raqamli infratuzilmani izchil rivojlantirish, amaldagi normativ-huquqiy bazani takomillashtirish va axborot xavfsizligini ta'minlashning zamonaviy mexanizmlarini keng joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqotimiz shuni ko'rsatdiki, bugungi kunda raqamli texnologiyalar sug'urta kompaniyalarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlashda muhim vositalardan biriga aylanmoqda. Sun'iy intellekt, Big Data, blokcheyn, bulutli texnologiyalar va elektron sug'urta xizmatlaridan foydalanish biznes jarayonlarini optimallashtirish, operatsion xarajatlarni kamaytirish, risklarni yanada aniq baholash hamda boshqaruv qarorlarini tezkor qabul qilish imkonini bermoqda. Natijada sug'urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligi mustahkamlanib, mijozlarga ko'rsatilayotgan xizmatlar sifati va bozordagi raqobatbardoshligi ortmoqda.

Shu bilan birga, raqamlashtirish jarayoni yangi risk omillarini ham yuzaga keltirmoqda. Kiberxavfsizlik, shaxsga doir ma'lumotlarni himoya qilish, raqamli infratuzilmaning ishonchliligi hamda xodimlarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari moliyaviy xavfsizlikni ta'minlashning ajralmas qismiga aylanmoqda. Shu sababli raqamli texnologiyalarni joriy etish axborot xavfsizligi va zamonaviy risklarni boshqarish tizimlari bilan uyg'un holda amalga oshirilishi lozim.

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi tavsiyalarni ilgari surish maqsadga muvofiq deb hisoblanadi:

- ✓ sug'urta kompaniyalarida sun'iy intellekt va Big Data texnologiyalaridan risklarni baholash hamda firibgarlik holatlarini aniqlashda kengroq foydalanish;
- ✓ elektron sug'urta xizmatlari va raqamli platformalarni yanada rivojlantirish orqali mijozlarga xizmat ko'rsatish sifatini oshirish;
- ✓ axborot xavfsizligini kuchaytirish, kiberxavfsizlik bo'yicha zamonaviy himoya vositalarini joriy etish va shaxsga doir ma'lumotlarni ishonchli himoya qilish;

11 Muallif tomonidan tuzilgan

✓ sug'urta kompaniyalarida ichki nazorat va risklarni boshqarish tizimlarini raqamli texnologiyalar asosida takomillashtirish;

✓ xodimlarning raqamli ko'nikmalarini muntazam oshirish hamda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha malaka oshirish dasturlarini kengaytirish.

Mazkur tavsiyalarni amaliyotga izchil tatbiq etish sug'urta kompaniyalarining moliyaviy xavfsizligini mustahkamlash, ularning raqamli transformatsiyaga moslashuvini tezlashtirish va sug'urta bozorining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6079-son Farmoni. <https://lex.uz/docs/-5030957>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 16-fevraldagi PF-21-son Farmoni. "Mamlakat taraqqiyotining 2030-yilgacha mo'ljallangan ustuvor yo'nalishlari doirasida islohotlarni izchil davom ettirish va yangi bosqichga olib chiqishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida". <https://lex.uz/uz/docs/-8050769>
3. Catlin T., Deetjen U., Lorenz J.-T., Nandan J., Sharma S. Ecosystems and Platforms: How Insurers Can Turn Vision into Reality // McKinsey & Company. — 2020.
4. International Association of Insurance Supervisors (IAIS). FinTech Developments in the Insurance Sector. — Basel: IAIS, 2022.
5. Khalikulova G., Mirzaliev S., Nomozov K., Khalikulova Sh., Xodjaraxmanova N. Strategies for Enhancing Innovation in the Insurance Industry Through Digital Transformation // Proceedings of the International Conference on Future Networks and Distributed Systems (ICFNDS '24). — New York: Association for Computing Machinery, 2025. — DOI: 10.1145/3726122.3726270.
6. Кириллова Н.В., Крутова Л.С., Тянь Ц. и др. Цифровизация страхового рынка Китая // Страховое дело. — 2024. — № 6 (375). — С. 10–21.
7. Ахвледиани Ю.Т. Трансформация страхового рынка в условиях цифровизации // Вестник Российского экономического университета имени Г.В. Плеханова. — 2021. — Т. 18. — № 3 (117). — С. 5–11.
8. Теория и практика цифровизации страхового рынка в Российской Федерации: монография / под ред. Д.В. Брызгалова, А.А. Цыганова. — Москва: Прометей, 2021. — 378 с.
9. Страховой бизнес. Технологии и продукты: учебник: в 3 т. Т. 2 / Н.В. Кириллова, А.А. Цыганов, Т.А. Белоусова и др.; под ред. Н.В. Кирилловой, А.А. Цыганова. — Москва: Прометей, 2023. — 452 с.
10. Инвестиционно-инновационное развитие бизнеса в условиях цифровизации экономики: коллективная монография / под ред. О.Л. Некрасовой. — Донецк: Донецкий национальный университет, 2022. — 221 с.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 6/6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>